

AZ EGÉSZ NAPOS ISKOLA NEVELÉSI-OKTATÁSI PROGRAMJAINAK RÉSZVÉTELI ALAPÚ FEJLESZTÉSE

Varga Attila, Köpatakiné Mészáros Mária, Mayer József, Schnellbach-Sikó Dóra – Oktatókutató és Fejlesztő Intézet

Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet 2012. augusztus 1. és 2015. január 31. között a **TÁMOP 3.1.1 21. századi közoktatás (fejlesztés-koordináció) II. szakasz projekt keretében fejlesztíti az egész napos iskola* szakmai koncepcióját**, valamint a koncepció gyakorlati használatát segítő nevelési-oktatási programokat. Az egész napos iskolák számára **rendszerintű program készül alsó és felső tagozaton**, ehhez kapcsolódnak a tematikus programok: a természettudományos nevelés, a komplex művészeti nevelés és a gyakorlati életre nevelés programjai. Elkészül az ökoiskola nevelési-oktatási programja, mely az *Ökoiskola* cím kritériumrendszerének teljesítéséhez nyújt teljes körű segítséget az intézményeknek. Az alsó és felső tagozaton 17 intézményben megvalósuló pilot-fejlesztések tapasztalatai az egész napos nevelés-oktatás bevezetésével kapcsolatos döntések meghozatalát is támogatják.

* Az egész napos iskolát a *Nemzeti köznevelési törvény 4. § 4. pontja* a következőkben határozza meg: „egész napos iskola: iskolaszervezési forma, ahol a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakokra egyenletesen szétosztva szervezik meg, működését, feltételeit az Oktatási Hivatal miniszter jogszabályban határozza meg.”

A fejlesztési folyamattal kapcsolatos elvárások rögzítése egy fejlesztési **keretrendszerben** történt meg, mely garantálja a kidolgozás alatt álló nevelési-oktatási programok azonosan magas szakmai színvonalát és gyakorlati hasznosíthatóságát.

A keretrendszer gerincét a fejlesztésben egyenrangú fejlesztő partnerként bevonásra kerülő iskolákkal való közös munka menetének leírása alkotja.

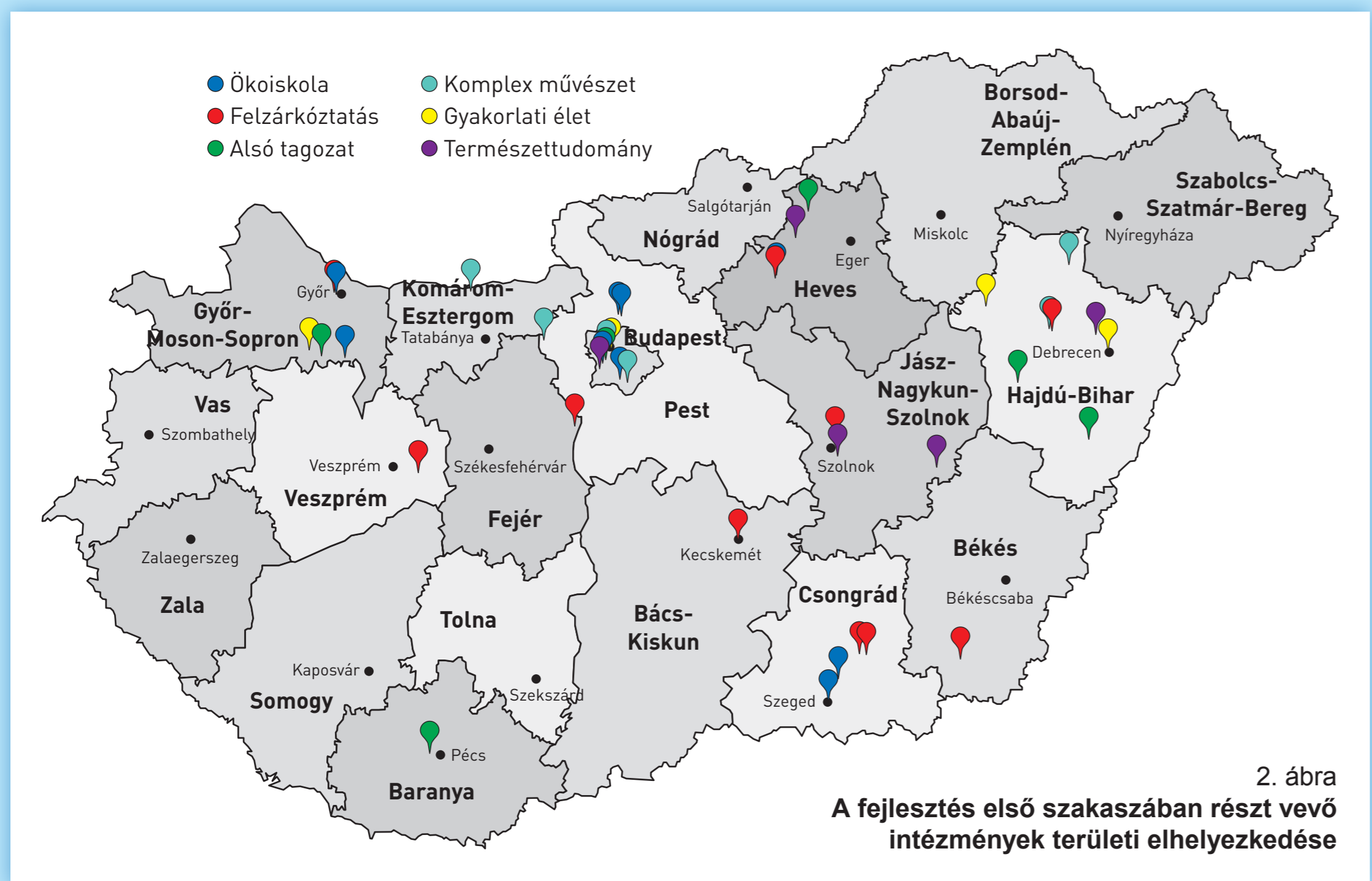
Az egész napos iskola koncepciójának fejlesztése 2013 szeptemberében kezdődött meg a kiválasztott 55 pilot-intézményben. Elengedhetetlennek tartottuk az egész napos iskolával kapcsolatos vélekedések, elvárások előzetes feltérképezését. A **vezetői interjúk** tartalomelemzéséből kitűnik, hogy az egész napos iskola célja a tanulók mélyebb megismerése, a kreativitás fejlesztése és a pedagógusok közötti együttműködés fejlesztése lehet. A differenciálás terepeként értelmezve az egész napra elosztott, nyugodt tanulási környezetet teremtő, a szabadidő eltöltését színesen támogató, pihenésre is teret engedő iskola a legkülönbözőbb szükségletekkel rendelkező gyermekeknek nyújthat személyre szabott utakat, odafordulást és figyelmet. *Nehézségként* jelent meg az interjúkban a szervezési oldalon az adott intézményen kívüli programok és az egész napos iskola összeegyeztethetősége.

Az interjúk tapasztalatainak felhasználásával elkészült az **előzetes online vezetői kérdőív**. Az egész napos iskola program keretei között 2013. tavaszán került sor a későbbi fejlesztési tevékenységet előkészítő kérdőív kiküldésére és kitöltésére.

A kérdőívek kitöltéséhez **864 intézményben kezdtek hozzá, és 699 esetben a feltett kérdések mindegyikére válaszoltak**. Az egész napos iskolai – tanórán kívüli gyakorlattal rendelkező és ezzel nem rendelkező intézmények között több területen szignifikáns különbséget találtunk több területen is. A vizsgált mintán a három, tanórán kívüli formát működtető intézményforma szignifikáns eltérést mutatott a **tanulók családi háttér indexét** tekintve. A tanulószobát, klubnapközit vagy kulturális intézménnyel közös szervezésű, rendszeres tevékenységeket szervező intézmények esetében magasabb családi háttér indexet látunk, ám az összes hazai intézményt tekintve ezen adatok is átlag alattinak mutatkoznak. Ebből látható, hogy a korábban működő egész napos iskolai formákat zömében rosszabb családi háttérű tanulók vették igénybe. A **sajátos nevelési igényű tanulókat** is ellátó intézményekben kedveltek az egész napos iskolai tanulószervezési módok. Eltérő **céltételezést** tapasztaltunk az egész napos iskolai formákat valamilyen módon használó, és az ezekkel a lehetőségekkel nem élő intézmények között: az egész napos gyakorlattal rendelkező intézmények esetében előtérbe kerül az egyéni fejlesztés, a boldog gyermekkor biztosítása.

A **fejlesztést támogató, folyamatba ágyazott kutatásokból** kiderült, hogy a fejlesztésben részt vevő pedagógusok véleménye szerint az egész napos iskola alkalmas lehet egyrészt a gyengébb képességű tanulók felzárkóztatására, másrészt a jelenleginél több lehetőséget biztosíthat a korrepetálásra és a tehetséggondozásra – egyéni megközelítésre is. Eredményesebb és hatékonyabb lehet a partnerségre törekvő tanár-diák kapcsolat kialakításának esélye, mert térben/ időben nagyobb lehetőség nyílik a tanulók alaposabb megismerésére és a szülők bevonására a tanulóira irányuló fejlesztésekben.

A partneriskolákkal való együttműködés során bebizonyosodott, hogy a nevelési-oktatási programok fejlesztésében részt vevő pedagógusok bevonódását erősítette az önreflektív gyakorlata, valamint a konstruktív szakmai párbeszéd.

Az egész napos iskola kiemelt céljai a következők:

1. Megoldást találni a tanulókkal kapcsolatos pedagógiai, mentális és szociális problémákra.
2. Javítani az oktatási eredményeket, segíteni a társadalmi integrációt, az esélyek jobb kiegyenlítését.
3. Elérni, hogy a tanulás örömforrás, az iskola vonzó intézmény legyen.

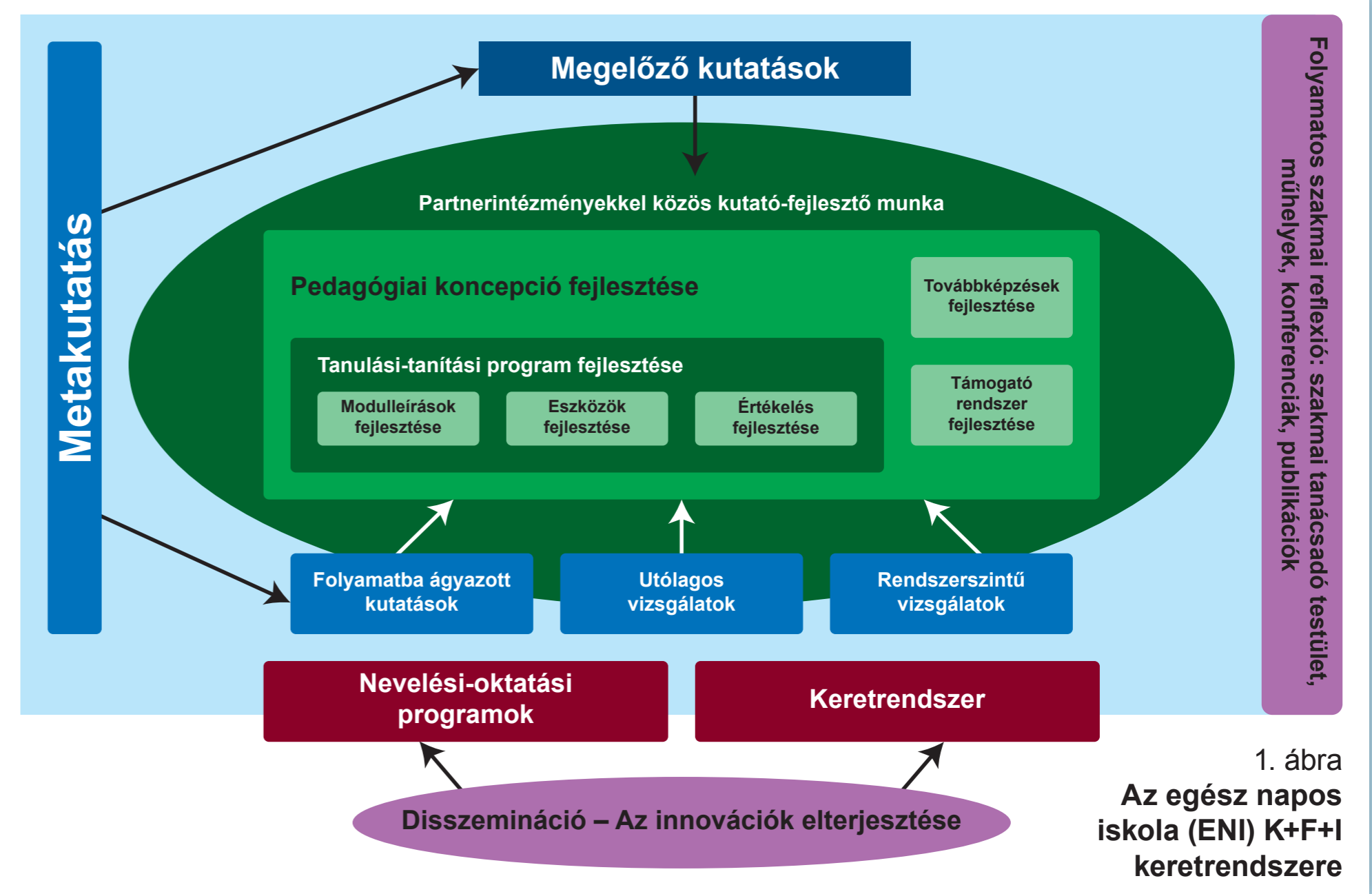
Az egész napos iskola koncepciójának fontos eleme a konstruktivista és a differenciáló pedagógia tapasztalatainak alkalmazása. A programban elkészült modulok sokszínű terei lesznek e két fontos alapelv megvalósulásának. Az egész napos iskola ezáltal reményeink szerint nemcsak az iskolai teljesítmények és a hátrányos helyzetű diákok esélyeinek javulásához járul hozzá, hanem jelentősen segítheti az iskolák társadalmi megítélésének pozitív irányú változását is.

Az egész napos iskola – együttműködve az iskolán kívüli szervezetekkel, ellátásokkal, szülőkkel – az oktatás hagyományos keretei mellett több, a tanulókat és a szülőket célzó tevékenységnek is helyet ad. Célja az oktatási eredmények javítása, az esélyek jobb kiegyenlítése.

Olyan intézmény, amelyre a személyre szabott pedagógia alkalmazása, a kompetenciaalapú megközelítés a jellemző, amely elfogadja a változó és sokféle szükségletet, célokat. Ez azt jelenti, hogy a pedagógusok elfogadják és értéknek tekintik a tanulók sokféleségét, amelyet úgy értelmeznek, mint az oktatás-nevelés egyik tápláló forrását és erősségét.

Olyan intézmény, amelyben az iskola egésze és annak a téma szempontjából releváns környezete támogatónan vesz részt. Ezt azt jelenti, hogy a folyamatban az iskola és pedagógusai aktív szereplők, fejlesztenek és kipróbálnak, visszajeleznek a folyamatra, reflexiójuk eredményeként korrigálható a program.

Olyan intézmény, amely nemcsak a tudás átadásának, hanem a tanulás megszervezésének is a színhelye. Műhely, amelyben a résztvevőknek egyéni tanulási céljai és ezek megvalósítására szervezett programjuk van.

Két modellben gondolkodunk az egész napos iskolát tekintve:

1. A délután ugyanolyan fontos, mint a délelőtt!

A nap során egyenletesen elosztva váltják egymást tanulási és szabadidős tevékenységek. A nap beszélgetéssel, a napi feladatokra történő ráhangolódással kezdődik. A beszélgetést vezető pedagógus így képet kap a tanítványai aktuális motivációs, hangulati, aktivitási állapotáról, emellett nevelési-szocializációs helyzetek kezelésére nyílik lehetőség.

Az időben egész napra elosztott program lehetőséget ad arra, hogy ne 45 percenként kerüljön a gyerek tőle erős váltást igénylő helyzetbe, lehetőség nyílik arra, hogy **elmélyültebben** foglalkozzanak a tananyaggal. A tanulási időt **szabadidős sáv** követi, amely a felfrissülést, feltöltődést teszi lehetővé. A tanítási-tanulási folyamathoz köthető blokk ad lehetőséget az **egyéni fejlesztésre**, egyéni feladatátadásra és -megoldásra (pl. házi feladat), de ebben nyílik lehetőség tehetséggondozásra és felzárkóztatásra is. Ebéd után szabadidős tevékenységek zajlanak, **szabad játék**, majd **tanulási blokk** következik újra.

A nap végén reflexió zajlik a történetekre. A gyerekek **nem visznek haza házi feladatot, mert a nyolc óras időkeretbe belefért az egyéni önálló tanulás**.

A felső tagozatban is fentiekhez igazodik a napirend, ott is az a cél, hogy úgy lehessen megszervezni az egész napot, hogy a hagyományos tanórák mellett művészetekre (komplex művészeti nevelésre), hobbira, sportolásra is legyen lehetőség.

2. Összhangban – délelőtt és délután

Ez a modell **egész napra osztja el a programokat, megtartja a délelőtti tanítás hagyományos rendjét, és erre építve kínálja a délutáni programot**. Cél, hogy a hagyományos napközi-jellegtől eltávolodva a délelőtti és a délutáni terhelés egyenletesen valósuljon meg, valamint, hogy a tevékenységek egymással nagyobb harmóniába kerüljenek.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFECTETÉS A JÖVŐBE